

# “Rigtig meget kan lykkes, når vi får talt sammen”

Murernes arbejdsmiljøudvalg til konstruktiv dialogmøde om asbesthåndtering under den forestående renovering af Vollsmose

## Mureren

Medlemsblad for Landsklubben for murere, stenhuggere og stukkatørsvende samt Murerarbejdsmændenes landsbrancheklub.



Nr. 1/2022 • 28. årgang • februar 2022

er et fagblad for Landsklubben for murere, stenhuggere og stukkatører samt Murerarbejdsmandenes Landsbrancheklub.

Bladet udgives seks gange årligt. Næste nummer udkommer i april 2022. Sidste frist for indlevering af stof til næste nummer er den 14. marts.

Stof der ønskes optaget i Mureren skal sendes til: Fagsagen  
- Den faglige PR-service  
Alleen 7 A, 4180 Sorø  
Tlf. 22 995 375  
soren@fagsagen.dk

Stof der indsendes til bladet skal være forsynet med afsendernavn og adresse.

#### Redaktion

Morten Rasmussen  
(ansvarshavende)  
Søren Dam Nielsen

#### Tekst

Fagsagen  
Tlf. 22 995 375

#### Layout

Michael Blomsterberg,  
Fingerprint reklame  
www.fingerprint.dk  
Tlf. 23 838 420

#### Tryk

Jørn Thomsen Elbo, Kolding

ISSN 1395-9980  
ISSN 2446-4023  
(elektronisk udgave)

Mureren er FSC-certificeret og SvaneMærket.

# Når Arbejdstilsynet triller forbi

## - uden at stige ud af bilen

Et besøg af Arbejdstilsynet er ikke altid ensbetydende med, at den tilsynsførende stiger ud af bilen og går rundt på byggepladsen



Af Tommy Christensen, faglig sekretær, 3F Holstebro

Vi så for nylig en ulykke i Herning. En 29-årig mand faldt ned under arbejdet med at tage stillads ned, efter der var muret færdig. Han faldt cirka 15 meter, og kommer aldrig på arbejdsmarkedet mere ifølge de oplysninger, vi har i dag.

Arbejdstilsynet kunne nok ikke have reddet ham, men flere og bedre besøg kan måske være med til, at det ikke sker igen, fordi firmaerne strammer op på procedureerne.

Men der mangler besøg fra Arbejdstilsynet. Vi i Vestjylland oplever, at en anmeldelse ikke altid fører til et besøg, og iblandt består et besøg af en bil, der lige triller forbi.

#### Arbejdstilsynet virker svækket

Arbejdstilsynet skulle ansætte cirka 80 medarbejdere i løbet af 2020, så antallet stiger fra 600 i '19 til 680 i '20. Det så jeg i et opslag fra 2019. Men ansættelserne var en reaktion på, at der siden 2007 er sparet 180 millioner kroner.

*"Vi i Vestjylland oplever, at en anmeldelse ikke altid fører til et besøg, og iblandt består et besøg af en bil, der lige triller forbi"*

I en artikel fra Information fra april '19 skrives det, at nedskæringerne har betydet, at en tredjedel af pengene til Arbejdstilsynet er forsvundet: I 2007 lød bevillingen til Arbejdstilsynet på 548,8 millioner kroner. I 2019 var den på 353,8 millioner. Dette er gamle tal, det er jeg godt klar over, men når det har betydet at hver fjerde ansat har fået fyresedlen, kan man ikke undres over, at besøgene er faldet drastisk.

I finansloven for '21-'22 bliver der sat ekstra midler af, men det er svært at

gennemskue, om der bliver ansat eller fyret konsulenter.

Men der mangler besøg.

#### Daglig risiko

Vi har svende, der hver dag er i risiko for at komme til skade på arbejdet, fordi der er blevet slækket på tilsynet. Næsten dagligt har vi i 3F pladsbesøg, hvor vi kan se farlige situationer, selvom der har været besøg fra Arbejdstilsynet for nylig.

Jeg har oplevet, at der køres sten op på gavlstilladser i cirka 3 meters højde med smartmoveren på en rampe lavet af alu-plader fra bukkestilladset i en plades bredde (60 cm), hen over sokler med stritter og galger, der ikke er fjernet, via en rampe på en buk i midten. Adspurgt siger svendene, at Arbejdstilsynet havde vejledt i, hvordan man kunne sømme trådvæv på disse plader, hvis de blev glatte af sand mm.

#### Lidelser og udgifter

En arbejdsulykke kan være dyr for den ramte - ikke kun økonomisk, men også menneskeligt.

Mange, der udsættes for en arbejdsulykke, kommer sig hurtigt og træder ubesværet ind på arbejdsmarkedet igen. For en del betyder det dog et liv med kroniske lidelser, der gør dem ude af stand til at varetage et arbejde.

Samtidig er det utrolig dyrt for samfundet. Årligt er cirka 42.000 personer sat uden for arbejdsstyrken i kortere eller længere perioder. Det koster fællesskassen mange penge.

#### Håb om ansættelser

Jeg har et håb om, at de 80, der blev ansat i 2020, snart kan få følgeskab af endnu flere, fordi det ikke er godt for det generelle arbejdsmiljø, at der mangler besøg, samtidig med at der er travlt som aldrig før og med mange kollegaer, der ikke er gode til det danske sprog.

Følg med på murerfagets egen hjemmeside:  
[www.3f-murer.dk](http://www.3f-murer.dk)



Find murerfaget på facebook

Søg på: @murerne

Sarah Birkkjær er færdig ude for denne omgang og sætter nu fliser op i lejlighederne i Vinderup.



# Nu kan du følge med på flere måder

Vi giver dig MUREREN SNAP, @murerne, Facebook-murergruppe og Ung & Insta

Vi er superglade for bladet Mureren, og vi håber også, at du fortsat sætter pris på, at bladet havner i din postkasse.

Men som fagligt ansvarlig landsklub vil vi også være med til at præge debatten på de sociale medier.

Og vi vil gerne tilbyde dig at få nyheder fra verdens bedste fag på flere måder:

## Sarah vil have lønforhøjelse

Mange af de mursten, der er lagt under renoveringen af en række boligblokke i Vinderup, har Sarah Birkkjær og en anden lærling lagt på lærlingeløn. Der har været en svend til at coache de to murerlærlinge, men murstenene har de selv lagt. Man skal jo lære det, som svenden siger. Nu er hun så i gang med det indvendige flisearbejde.

Det store ansvar, Sarah Birkkjær har fået, og at hun løfter det med arbejde, der er næsten lige som hurtigt som de fleste svende, gør, at hun nu drømmer om lønforhøjelse.

- Kan jeg få det, spørger hun faglig sekretær Tommy Christensen, som er på byggepladsbesøg.

- Ja, det kan du godt. Det sker godt nok sjældent. Men der er mange voksenmurerlærlinge, som får noget oven i lærlingelønnen, siger Tommy Christensen.

- Min lillebror får nemlig lønforhøjelse. Når han får det, så vil jeg også, siger Sarah Birkkjær, der er færdigudlært til september. Det behøver ikke nødvendigvis være en stor lønforhøjelse, bemærker hun. Men hun vil sætte pris på en mindre anerkendelse af, at hun har givet den en skalle og arbejdet meget selvstændigt.

### Mureren SNAP

Kan du nikke til nogle af disse:

- Hellere for kort end for langt
- Let at dele
- Let at læse
- Influencer-værktøjer

Så få  
**MUREREN  
SNAP her  
- til din  
indbakke**



**Mureren** 

### @murerne



Landsklubbens side på Facebook - følg os & del gerne (find os ved at skrive @murerne i søgefeltet på Facebook)

### Alt det, vi kan hjælpe hinanden med

Landsklubbens gruppe på Facebook. Kom med os ved at skanne med mobilen her:



### Ung & Insta

Alle er velkomne - Instagram er landsklubbens nye "ungdomsprogram", men ung er man jo i alle aldre. #Murerlærling #Ungsvend #Ungmeddeunge



Tjek ind her med mobilen:

**Er du lærling? Vil du også have lønforhøjelse?**

**Ring til din afdeling og hør om mulighederne.**

Ti års renovering af Vollsmose forude:

# “Rigtig meget kan lykkes, når vi får talt sammen”

Konstruktivt partnerskab mellem entreprenører skal skabe sikker omgang med asbest.

I Vollsmose vil asbest blive fjernet på betryggende vis. Det indtryk står man tilbage med, efter at partnerskabet, der står for nedrivning af omtrent

800 samt renovering af 1.872 boliger på et dialogmøde med murernes arbejdsmiljøudvalg i januar fremlagde, hvordan arbejdet vil blive grebet an.

## Bare ring

Efter mødet står det også klart, at murernes arbejdsmiljøudvalg har god mulighed for at luften bekymringer, der måtte opstå undervejs i det ti år lange renoveringsprojekt:

- Min telefon står åben. Hvis der er noget, I ønsker at drøfte, så ring til mig, sagde Henrik Mielke, direktør for Enemærke & Petersen som én af udgangsreplikkerne ved dialogmødet.

## Samarbejde over alt

Renoveringen af Vollsmose er organiseret igennem et partnerskab af aktører kaldet Liva. Ideen med at gå til makronerne ikke hver for sig, men som partnerskab er bl.a. at



## KINGO FJERNER ASBEST EFTER FORSKRIFTERNE - og lægger et par innovationer oveni

Til november får de første murere deres daglige gang i Vollsmose. Og de kan tage hul på flisearbejdet i tryk forvisning om at kunne ånde frisk luft i lejlighederne. Asbesten er til den tid over alle bjerge og i sikker deponi.

Det forestående forår bruger nedrivningselskabet Kingo nemlig på nøje at gennemgå alle bygninger for asbest - for herefter at fjerne den.

Første skridt er udtagning af store mængder prøver af alt fra mørtel til lim under linoleumsgulve. Det giver Kingo indblik i, hvor der kan forekomme asbest.

Herefter går arbejdet med at fjerne asbesten i gang.

På de første blokke, der blot skal nedrives, er Kingo netop nu i færd med at fjerne asbest, bl.a. fra fliseklæben, hvor der er en stor forekomst. For at hindre asbeststøvet i at sprede sig, skaber man et undertryk inde i bygningen. Det sker her ved at sætte et sug på affaldsskakterne. Det er en ny måde at gøre det på, som er opfundet til lejligheden. Ved de enkelte lejligheder er der opsat sluser. De oppustelige sluser er også

fremme en god samarbejdskultur. Det ser bl.a. ud til at bære frugt i forhold til håndteringen af asbest. Ideen bag partnerskabet er også én af grundene til, at dagens dialogmøde om asbest er kommet i stand. Som Morten Petersen fra murerens arbejdsmiljøudvalg udtrykker det:

- Vi skal gerne have det til at lykkes fremadrettet.

- Med det sigte er det vigtigt at fortælle om gode eksempler - som her i Vollsmose - på, hvordan asbest kan håndteres forsvarligt og sikkert, anfører Morten Petersen på et senere tidspunkt.

### Succes gennem dialog

- Rigtig meget kan lykkes, når vi får talt sammen, kommenterer Henrik Mielke oplægget om Liva, som Livas partnerskabschef Mads Glenstrup tager deltagerne igennem. Erfaringer med partnerskaber viser, at et godt

samarbejde bl.a. får budgetterne til at holde, reducerer antallet af konflikter (samt minimerer udgiften til advokater) og sikrer et færdigt byggeri i høj kvalitet til tiden. Som Morten Petersen og Henrik Mielke enigt peger på: Det handler om at løse uenigheder hurtigst muligt og på lavest mulige niveau.

### Som et ægteskab

Og så handler det om at "forstå hinanden på godt og ondt, næsten ligesom et ægteskab", bemærker Henrik Mielke undervejs. Her er Kingo et godt eksempel. For at give Kingo den størst mulige indsigt i opgaven og bygningerne, har nedrivningsselskabet været med i processen i Vollsmose næsten fra begyndelsen. Og som fast underentreprenør behøver Kingo ikke se sig over skuldrene efter evt. konkurrenter, der kunne nappe næste

etape for snuden af dem - fx ved at være billigere. Kingo kan koncentrere sig om at fjerne asbesten forsvarligt og efter forskrifterne. Det gør de så, forsikrer divisionschef i Kingo, Jørn Bak.

*"(det er) vigtigt at fortælle om gode eksempler - som her i Vollsmose - på, hvordan asbest kan håndteres forsvarligt og sikkert"*

Morten Petersen, murerens arbejdsmiljøudvalg

- Vi sætter altid alle sejl til.

Og den viden, Liva opbygger om asbest på de første blokke, kan partnerskabet tage videre til de følgende blokke - hvad der forhåbentlig er med til at løfte kvaliteten yderligere.

nyopfundne. Man puster dem op på samme måde som et oppusteligt campingtelt, forklarer divisionschef Jørn Bak. En af de store fiduser ved, at de er oppustelige, er, at det er nemt at få dem til at slutte tæt i døråbninger. De er i det hele taget nemme at sætte op.

Herfra er det "bare" at fjerne asbesten med alt, hvad dertil hører af sikkerhedsudstyr. Bl.a. forsvarlig bortskaffelse af alt asbestholdigt affald i dobbelte, forseglede poser i ekstra tyk kvalitet.

Når asbestarbejdet er afsluttet, bliver lejlighederne først frigivet til andet arbejde, når Kingo har clearet dem.

### Efter bogen

Kingos asbestarbejde lever fuldt op til de officielle krav, oplyser Jørn Bak.

- Vi afviger ikke fra de officielle vejledninger. Men vi prøver hele tiden at forbedre vores metoder, siger han.

Det betyder ikke, at murerne bare blindt skal sætte fliser op, hvis der er noget, der vækker undren.

- Hvis nu en murer kan se, at i det her vådrum, der har de vist ikke rensset for asbest. Så bør han da lige tage 15 sekunder, hvor han tænker sig om, inden han går i gang, bemærker Jørn



Sådan fjerner vi asbest på sikker vis i Vollsmose. Dialogmøde i januar med deltagelse af murerens arbejdsmiljøudvalg, Enemærke & Petersen, Kingo og partnerskabsorganisationen Liva. Yderst tv. Andreas Hausnap, murerens arbejdsmiljøudvalg. Forrest Henrik Mielke, direktør Enemærke & Petersen

Bak. Dertil hører, at mureren undersøger, hvad status er på vådrummet på den app alle håndværkere får adgang til.

- Hvis der ikke er rensset, kan det fx være et badeværelse, hvor vi ikke har

fundet asbest i, siger Jørn Bak. For selvom boligblokkene ser ens ud, er der stor variation i, hvilke materialer, der i sin tid blev brugt på og bag facaden. Men hvis man er i tvivl, skader det ikke at spørge.

# Murere kommer til at mure med kalkmørtel

Når der kommer loft på, hvor meget CO<sub>2</sub> man må udlede pr. nybygget kvadratmeter, så får murerne kalkmørtel i baljerne, spår Rasmus Jørgensen, direktør i Kalk A/S.

Kalken er i skred. Flere og flere nybyggerier bliver opført med kalkmørtel mellem murstenene. Årsagen er det øgede fokus på bæredygtighed og grøn omstilling i byggebranchen.

- Vi begynder at få forespørgsler, vi ikke har fået førhen, siger Rasmus Jørgensen, der er direktør i Kalk A/S. Han henviser også til Byggefakta, som har registreret en fordobling i bæredygtigt byggeri fra 2020 til 2021. Det er ensbetydende med mere kalk. Tendensen bekræftes bl.a. også af Niels Nygaard, direktør i Nordisk NHL. Begge understreger, at de primært leverer kalkmørtel til enfamilieshuse. Rasmus Jørgensen tilføjer dog, at væksten i brugen af kalkmørtel kommer fra et meget lavt niveau:

- Kalkmørtlens markedsandel ved nybyggeri er på meget få procentdele.

Imidlertid kan det være værd at nævne, at Kalk A/S også har leveret kalkmørtel til etagebyggeri. Nok ikke for sidste gang - i en tid, hvor flere og flere bygherrer opfører huse efter DGNB-standard - og hvor Danmark har fået en national strategi for byggeri, som skærper kravene til CO<sub>2</sub>-emission.

## Otte etager i kalk

Særligt fremhæver Rasmus Jørgensen en hel del etager holdt sammen i kalk i Charlottehaven på Østerbro i København - hvem siger, at kalkmørtel ikke er stærkt nok? Samt Katrinedals Skole i Vanløse, som er opført i genbrugssten og kalkmørtel.

Københavns Kommunes lavede efterfølgende en rapport, som kunne påvise en stor CO<sub>2</sub>-besparelse alene på mindre transport af mursten ved at genbruge sten hentet i Bispebjerg frem for at købe nye fra Als.

## Kalk bliver almindeligt

Men kalkmørtlens er slet ikke færdig med at vinde indpas. Faktisk tror Rasmus Jørgensen på, at det bliver almindeligt, at murere benytter kalkmørtel.

- Når bæredygtighedskravene til mængden af udledt CO<sub>2</sub> pr. m<sup>2</sup> træder i kraft, så kommer murerne til at bruge kalkmørtel, vurderer han.

Der er fremtid i kalkmørtlens, mener Rasmus Jørgensen, direktør i Kalk A/S, der her er en tur i kalkkølen.

## CO<sub>2</sub>-loftet ryger nedad

Fra 2023 må der maksimalt udledes 12 kg CO<sub>2</sub> pr. m<sup>2</sup> ved nybyggeri på over 1.000 m<sup>2</sup>.

Herefter sænkes loftet til:

- 2025 10,5 kg CO<sub>2</sub> pr. m<sup>2</sup>
- 2027 9 kg CO<sub>2</sub> pr. m<sup>2</sup>
- 2029 7,5 kg CO<sub>2</sub> pr. m<sup>2</sup>

National strategi for bæredygtigt byggeri (april 2021)

- I virkeligheden er den væsentligste årsag, at murstenene med kalkmørtel kan skilles ad og genbruges, siger Rasmus Jørgensen. Men det nye krav om et loft på CO<sub>2</sub> pr. m<sup>2</sup> vil også skabe et pres på at decimere cementholdig mørtel, tilføjer han.

### Baggrund som murer

Rasmus Jørgensen er uddannet murer. Men har aldrig brugt sin uddannelse. For han arvede Kalk A/S efter sin far – som også var murer. Efter pres fra arkitekter, som ønskede traditionelle byggematerialer som kalk til renovering af bl.a. kirker, begyndte faren, som på det tidspunkt var murermester, at producere kalk. Efter nogle år valgte han at fokusere fuldt ud på at lave kalk.

### Kender indvendingerne

Med sin baggrund som murer kender Rasmus Jørgensen godt indvendingerne over for kalkmørtel: Det tørrer for langsomt. Det er basisk og hårdt ved fingrene. Men kalkmørtel kan løse nogle af de problemer, man i dag har med især silomørtlerne. Kalkmørtlen er nemlig smidig, og derfor vil færre murere opleve at få ondt i håndled og albuer af at trække murskeen gennem mørtlen.

- Det er også godt for leddene, at murerne har mere tid til at arbejde med muren. Man har mere tid til at lægge den enkelte sten på plads i mørtlen. Man kan også vente med at trykke fuger til sidst på dagen, anfører Rasmus Jørgensen. Det giver et bedre flow, mener han.

### Kalkmørtel kan godt være med

Ikke at det ikke er anderledes at mure med kalkmørtel. Som den mureransvarlige i Einar Kornerup bemærkede ved opførelsen af Katrinedals Skole, så har kalkmørtel en længere tørretid i fugtigt vejr. Og kalkmørtel kombineret med genbrugssten med varierende sugeevne kan også give hovedbrud.



Adskillige etager holdt sammen i kalk i Charlottehaven på Østerbro i København og Katrinedals Skole i Vanløse med kalkmørtel i fugerne. Det kan lade sig gøre.

Rasmus Jørgensen mener, at kalkmørtlen sagtens kan være med, hvad både styrke og vedhæftning angår.

- Vi er beskrevet i det danske aneks for bygningskonstruktioner, siger han. Og om man har cement i mørtlen eller ej rokker ikke ved de fælles regler for alle mørtler: Der skal være en tørretid på 28 dage ved 20 grader. Og man skal ikke mure op, når temperaturen falder til under fem grader.

### Det længste strå

Men kalkmørtlen møder stadig hård modstand fra ingeniører oplever

direktørkollegaen Niels Nygaard i Nordisk NHL, som oplever en stor indsigt i kalkmørtlens gode egenskaber fra arkitekternes side. Ingeniører interesserer sig fortsat kun for tårnhøj trykstyrke efter 28 døgn. Paradoksalt nok er det netop disse høje trykstyrker, der skaber de fleste problemer i nybyggeri, skriver han til Mureren i en e-mail.

I sidste ende kan det alligevel blive kalkmørtlen, der trækker det længste halmstrå, fordi udeladelsen af cement giver en stor, kontant CO<sub>2</sub>-besparelse, som verden i øjeblikket sukker efter.

## Flisearbejde og kalkmørtel

Som noget helt nyt har Rasmus Jørgensen fået en henvendelse fra et firma, som arbejder med cradle-to-cradle-certificerede fliser, som ønskede at sætte fliserne op med kalkmørtel.

**HUSK NU  
DET SOCIALE:**



# Død hund med dej og hele farveladen

Der skal da komme en pølsevogn forbi byggepladsen engang imellem. Med det hele

Byggearbejdere, der mødes rundt om pølsevognen til en død hund med dej og hele farveladen. På byggepladserne på den midtjyske østkyst er det en jævnlige tilbagevendende begivenhed. Det er socialt samvær og et afbræk i hverdagen. Det giver arbejdsglæde, siger murer Jens Ager Knudsen, som bor i det vestlige Jylland. I en lang periode har han og kollegerne i sjakket taget turen til det østjyske for at arbejde.

## Du tjener mere

Pølsevognen er ikke det eneste oplyftende element ved at tage turen til Østjylland, fortæller han:

- På de store byggepladser på østkysten har de fine og brugbare forhold.

Skurvognene er rummelige, der er plads til at få tørret våde jakker, bukser og handsker. Man har mulighed for at finde en stegepande frem

og lave noget varm mad. Der er et lunt hjørne, hvor man kan sidde i ro og mag og ordne skurbogen.

*”Du tjener langt mere, når der er styr på den slags ting. Det giver arbejdsiver. Og det øger indtjeningen”*  
Jens Ager Knudsen

- I vores sjak arbejder vi altid på akkord. Du tjener langt mere, når der er styr på den slags ting. Det giver arbejdsiver. Og det øger indtjeningen, mener Jens Ager Knudsen.

## Rører ikke en finger

De gode forhold østpå er ingen selvfølge. Men i de store firmaer, som dominerer byggepladserne i Århus,

Skanderborg, Horsens, hvor Jens Ager Knudsen har prøvet at arbejde i de senere år, er det i dag bare noget, man gør.

- Sjakkene rører ikke en finger, før den slags er i orden. Det er firmaerne vant til - og det er aldrig til diskussion, siger Jens Ager Knudsen.

## Det er dejligt

Længere vestpå er det ofte anderledes. Murer Søren Kværnø og hans kolleger rykkede i december videre fra et Aldi-byggeri til at mure typehuse for K2-Huset. Dermed kunne de drage et lettelsens suk. De er kommet videre til noget bedre.

- Der er projektører på pladsen. Sandet er banket ordentligt op, og toiletforholdene er, som de skal være. Desuden er der næsten kun os. Vi kan komme til, og skal ikke flytte vores materialer. K2-Huset har altså styr på det dér. Det er dejligt. Det



er sådan, det skal være, siger Søren Kværnø.

### Discount i Herning

Både Jens Ager Knudsen og Søren Kværnø kender en del til at tage på arbejde på byggepladser med knap så gode tilbud inden for velfærd og sociale aktiviteter. Jo længere vestpå man kommer, desto værre bliver det, siger de begge.

Søren Kværnø og sjak arbejdede i to måneder på en Aldi i Herning.

- Vi ville bare gerne være færdige og komme væk i en fart, siger han.

### Mudder og lånetoilet

Det var en periode med mudder til anklerne og lånetoilet.

- Vi havde en skurvogn, men det var lidt tricky. For den eneste skurvogn med toilet i, var jordentreprenørens. Når de var der, ville de have den for sig selv. For at komme på toilettet, skulle vi gå igennem der, hvor de sad og spiste. Det er ikke rimeligt, mener Søren Kværnø.

- Firmaet, vi arbejdede for, påtalte det over for hovedentreprenøren. Hvad der egentlig skete,

ved jeg ikke. Vi har nok også været for vage med at lave firkantede krav, tilføjer han.

*”Vi havde en skurvogn, men det var lidt tricky. For den eneste skurvogn med toilet i, var jordentreprenørens”*

Søren Kværnø

### Sjak blev fyret

I Jens Ager Knudsens sjak blev de trætte af køreturen til Østjylland.

Med arbejde i det midt- og vestjyske har de kortere til arbejde. Til gengæld har de i de tre seneste firmaer bøvlet med bl.a. mindre gode skurforhold.

På den seneste byggeplads i Vinderup har de forsøgt at få bedre velfærdsfaciliteter igennem et halvt år. Den gennemgående reaktion på sjakkets ønsker om bedre faciliteter har været: Ingen andre svende vil have det.

- Vi har så peget på, at skurvognen er lovgivning, siger Jens Ager Knudsen. I Vinderup endte sjakket med at blive fyret. I en periode, hvor det er nemt at

finde nyt arbejde, er det intet problem. Derfor er det også nu - i gode tider - at man bør tage kampen for bedre forhold, mener Jens Ager Knudsen.

### Skurvogn stod tom

Men hvem skal tage den kamp? For i Vinderup var det ikke kun en mester, der i et eller andet omfang satte hælene i. Hele stemningen på en byggeplads som den i Vinderup var skæv, mener Jens Ager Knudsen.

- Det er selve kulturen i firmaet, den er gal med. Og det er nok svært at gøre noget ved.

I Vinderup lykkedes det Jens Ager Knudsen og hans sjak at få firmaet til at levere en ny skurvogn. DI Byggeri tog kontakt til firmaet, inden det kom til et mæglingssmøde.

- Skurvognen overholder godt nok ikke de nye regler. Men der er bad. Problemet var bare, at der var en fejl på leveringen, så det ikke virkede. Firmaet kunne forlange at få det lavet. Men det gjorde de ikke, forklarer Jens Ager Knudsen.

Skurvognen endte med at stå tom. De andre svende brugte den ikke, siger Jens Ager Knudsen.



Skurforholdene blev aldrig rigtigt gode på denne byggeplads i Vinderup, synes murer Jens Ager Knudsen.

## Det må ikke ske igen: FALDT 12 METER NED

Stillads på fladt tag på toppen af en bygning tippede ud over murkrone – murerarbejdsmand faldt 12 meter ned

I en tragisk ulykke i december på en byggeplads i Herning faldt en murerarbejdsmand 12 meter ned fra et stillads, han var ved at nedtage. Arbejdstilsynet vurderer, at ulykken skete, fordi stilladset ikke var tilstrækkeligt sikret mod væltning. Stilladset var i sig selv under tre meter højt. Men det var placeret på toppen af en bygning på et fladt tag ud mod en mur, hvorfra der var 12 meter ned. På stilladset var der sat en konsol på uden understøtning, som vendte ud mod murkronen. Stilladset er formodentlig tippet ud over kanten af bygningen, imens murerarbejdsmanden har stået på konsollen.

I skrivende stund er murerarbejdsmandens tilstand fortsat kritisk.

I sagens dokumenter, som Mureren har fået aktindsigt i, oplyser virksomheden, at murerarbejdsmanden havde fået instrukser om at kontakte en anden og mere erfaren arbejdsmand på samme byggeplads, hvis der var noget ved opgaven, han var i tvivl om. Arbejdstilsynet vurderer på det grundlag, at virksomheden og medarbejderen ikke har talt om, hvordan opgaven kunne udføres på en farefri måde. Arbejdstilsynet gav derfor virksomheden et straks påbud om at sikre, at kun medarbejdere, som har modtaget en særligt fyldestgørende instruktion om nedtagning af stilladser, udfører et sådant arbejde.

Det ramte firma er det samme, som en tidligere ansat på de forrige sider har kritiseret for sin sikkerhedskultur.

**Husk nu sikkerheden**

**– ingen skal komme alvorligt  
til skade af at arbejde**

# Jo, den er lidt dyr - men alligevel:

## Brug en

# vippesluse

## til materialer

Man vipper slusen op. Herved sænker man samtidig et rækværk ned, som hindrer adgang til den del af materialetårnet, hvor materialerne nu bliver anbragt af fx en teleskoplæsser. Når materialerne er på plads, vipper man slusen tilbage på plads. Rækværket er nu igen yderst på materialetårnet, og man har adgang til materialerne.

Gevinst? At man ikke skal sige farvel til rækværk og goddag til nedstyrtningsfare for at få leveret

materialer. At sandsynligheden for at komme hjem fra arbejde i fuld figur stiger betragteligt.

Ulempe: Pris. Der må l i gang med at massere mester. Men en arbejdsulykke er en tragedie, ingen har behov for. Og den koster også mange penge, hvis det endelig er det.

OBS! Arbejdstilsynet anbefalede vippeslusen i straks påbud fra november, hvor byggearbejdere fjernede rækværk for at modtage materialer.



Bambus (Byggeriets Arbejds miljøbus) har lavet en lille video om vippeslusen, som fotoet er en bid fra. **Scan qr-koden med telefonen og se videoen.**



Nu hvor rækkehusbyggeriet er ved at være slut, begynder entreprenøren at få lidt bedre styr på adgangsvejene. Hvorfor skulle det tage så lang tid?



Frank Lindholms billeder fra da vandet stod højt på byggepladsen.



Her kørte Frank Lindholm så fast med minilæsseren, at han måtte smide stilladsdelene for at komme fri.

# Muddet i Jordbærmærken

*”De steder, hvor adgangsvejene fungerer bedst, har man altså også en bedre byggeproces”*

Søren Fisker Olesen, Bambus


- Nu har vi gået her siden maj. Det er lang tid at forhandle om lidt bedre forhold, siger murer Frank Lindholm.

Mudder, ujævne og bløde adgangsveje, en decideret oversvømmelse og for dårlig belysning har murersjakket bragt til torvs på byggemøder mere end én gang. Og selv om sjakket overordnet synes, at rækkehusbyggeriet

på Jordbærmærken ved Herning har været et fornuftigt sted at arbejde, så skal tingene være i orden. Når man skal færdes, hvor det er mørkt og ujævnt, og hvor brønde og rør stikker op af jorden, kan man falde og slå sig med sygedage til følge. Man skal desuden tænke på nedslidningen ved dag ud og dag ind

at trave hen over ujævnt terræn, anmærker Frank Lindholm.

## Ikke kun én dråbe

Vandet i Jordbærmærken er ikke en enlig dråbe. Dårlige adgangsveje giver frustrerede byggearbejdere mange steder, siger konsulent Søren Fisker Olesen fra Byggeriets 

Arbejdsmiljøbus. Afvanding skaber ofte problemer. Fx ved nybyggerier, hvor kloakkerne ikke er sluttet til, og bygherren ikke ved, hvor han skal gøre af vandet.

### Adgangsveje og stilladser

Branchefællesskabet for bygge- og anlæg (BFA BA) har på en række møder spurgt aktører i byggebranchen om, hvad de synes er væsentlige problemstillinger at tage fat på for at forbedre arbejdsmiljøet. Her meldte de adspurgte tilbage, at adgangsveje og stilladser skal have et løft. Derfor fokuserede BFA BA i 2021 på at udsende faktaark om adgangsveje. Og i 2022 sætter BFA BA fokus på oplysning om stilladser.

### Bedre byggeproces

Om der bliver gjort noget ved vandet er næsten altid et spørgsmål om kroner og ører.

- Men de steder, hvor adgangsvejene fungerer bedst, har man altså også en bedre byggeproces, anfører Søren Fisker Olesen.

### Vandet fra oven

Før vandet rammer jorden, bliver murerne våde. Eller også er de på vejrlig. Men mester i Tjørring

## Gode køreveje

- Skal være stabile og drænedes
- Skal kunne ryddes for sne
- Skal let kunne gruses.

Murerforretning Dennis Rokkjær vil gerne have murerne til at arbejde under overdækning på mindre byggerier som Jordbærmarken. Andre murere i firmaet bruger allerede telte, som de skruer uden på et Haki-stillads. Dennis Rokkjær ville gerne have haft byggeledelsen på Jordbærmarken til at tage disse telte i brug, men de har ikke villet betale for det. På næste etape i Jordbærmarken får murerne en billigere form for overdækning fra Harald Nyborg, oplyser Dennis Rokkjær.

### Ikke så slemt

På lige fod med byggelederen fra entreprenøren JFP synes Dennis Rokkjær i øvrigt ikke, adgangsvejene er så slemme, som svendene gør dem til. Han har dog løbende orienteret entreprenøren om, at murerne ønsker forbedringer.

- Der stod kortvarigt vand helt op på soklerne, men det skyldtes en prop i et dræn. Så snart det var

ordnet, forsvandt vandet i løbet af en dag. Ellers er adgangsvejene her ikke værre end andre steder. De kan selvfølgelig altid blive bedre, erkender han.

### Det skal blive bedre

Og det skal blive bedre, hvis man spørger Frank Lindholm og kollegerne. Mudder, der bliver trykket op gennem kørepladerne. Køretøjer, der sidder fast. El-kabler, der ligger i vand. Da sjakket nogle gange havde bedt byggeledelsen om at forbedre adgangsvejene, blev de enige om at kontakte Arbejdstilsynet. Da Arbejdstilsynet efter lang ventetid endelig kom, bemærkede de kun, at der skulle rækværk på nogle stilladser. Ikke noget om vand og adgangsveje.

- Vi kan ikke gøre andet end at blive ved med at gøre opmærksom på problemerne over for firmaet. Arbejdstilsynet er for slappe. De går kun efter straksulykker. Det langsomme slid tager de sig ikke af. Og kommer de ikke også kun ud på de store byggepladser, lyder det spørgende fra Frank Lindholm.

Betragtet i sin helhed har byggepladsen på Jordbærmarken ved Herning været ok, men Frank Lindholm og de øvrige murere i sjakket vil gerne have mindre vand og bedre adgangsveje.





Gustav Ørstrøm Hundevad har valgt flisespecialet på H4 på Next i Glostrup.

murer. Gustav Ørstrøm besluttede at prøve et praktikforløb som murer.

- Det var egentlig meget sjovt. Siden er det bare gået fremad. Jeg har overhovedet ikke fortrudt.

Det har overrasket ham positivt, hvor alsidigt det er at være murer. Det at tage forskellige steder hen for at arbejde. Og at der er så mange forskellige discipliner i faget. Mure, sætte fliser op, pudse, lægge betongulv.

- Murere laver mange flere ting, end folk tror.

Hans personlige favorit er fliser og badeværelser.

Det har han fået mulighed for at nørde igennem med i Jimmy Jacobsen ApS.

# Vi er en hel familie

Plads til fejl, sygdom og ishockey på eliteplan. Gustav Ørstrøm Hundevads mester er fleksibel og rummelig

Hvis man har en dag, hvor man er nede, så er fællesskabet i murerfirmaet Jimmy Jacobsen ApS med til at trække én op igen, siger Gustav Ørstrøm Hundevad som et af eksemplerne på, at firmaet er som en familie. Gustav Ørstrøm er 21 år, er netop nu på skole på hovedforløb 4, og er altså lærling hos Jimmy Jacobsen ApS.

- Hvis jeg har sådan en dag, hvor jeg tænker 'fuck, jeg gider ikke', så får jeg mit gode humør igen, når jeg kommer hen og er sammen med mine kolleger, siger Gustav Ørstrøm.

- Det er også ok at begå en fejl, og det er ok at blive syg. Vi tager på ture. Vi har været ovre og se LIP-fabrikken i Jylland og bo på hotel i Odense med alt betalt. Det gør man sgu ikke i andre firmaer. Kollegerne spiller FIFA sammen - og man kan tale om alt.

## Dyder på formel

Tale pænt, møde til tiden, spise frokost sammen. Det, som i de gode gamle dage var almindelig, indgroet kutyme og kultur hos den klassiske muremester, er hos Jimmy Jacobsen ApS blevet sat på begreb og er havnet på skulderen af

alle medarbejderne: Rigtig, mental indstilling. RMI. Gustav kan lide det. Og firmaets indsats for fælles trivsel gør noget ved ham:

- Det gør, at man får mere lyst til at arbejde og lave tingene ordentligt, påpeger Gustav Ørstrøm.

Man skal ville det

Men det er ikke nødvendigvis alle, der foretrækker den familiære stil og personlige omgangstone.

- Hvis man ikke passer ind, skal man ikke arbejde her, som Gustav Ørstrøm siger.

## Fra lufthavnsoperatør til murer

Egentlig havde Gustav Ørstrøm udset sig uddannelsen til lufthavnsoperatør som sin vej ind på arbejdsmarkedet. Men han spiller ishockey på eliteplan.

- Lufthavnsoperatører arbejder meget om natten, og det duer ikke sammen med ishockey.

Men så var der én på ishockeyholdet, som var



Sammen med svendene har Gustav Ørstrøm Hundevads muremester udformet værdier som at møde til tiden under sloganet "rigtig mental indstilling".

# “VI FÆLDEDE BEGGE EN TÅRE, DA KONTRAKTEN VAR PÅ PLADS”

Julie Gullach Møller er positivt overrasket over den imødekommenhed, hun er blevet mødt med hos sin nye mester

Det skal være lidt hårdt at arbejde. Det må godt være tungt. Hun kan lide at være ude i det fri. Og tager handsken op, når der er udfordringer forude. Hvis man udelukkende bedømte 28-årige Julie Gullach Møller ud fra hendes opvækst og hidtidige uddannelsesforløb, så kunne hendes

ønsker til arbejdslivet godt komme som en overraskelse.

#### **Privatskole og universiteter**

Hendes far har i mange år været bankmand i Lehmann Brothers, og hun har tilbragt en stor del af sin barndom på de fineste privatskoler

i Wimbledon. Da hun nåede teenageårene var omgivelsernes forventninger til hendes fremtid så tunnelsynede som en fremskreden tilstand af grøn stær:

- Fra jeg var 11 år var min familie opsat på, at min fremtid var "Ivy League", fortæller Julie Gullach Møller, hvormed hun mener, at det hang i luften, at hun skulle gå på universiteter af højeste karat.

#### **De andres forventninger**

Man vil jo så gerne leve op til forældrenes håb og drømme. Julie Gullach Møller nåede også langt ind i to universitetsuddannelser. Geografi på Københavns Universitet og bioteknologi på Århus Universitet. Men så sagde hjertet stop.

- Jeg var ikke glad. Er det her virkelig mig, spurgte jeg mig selv. Kernen i mig er udholdenhedskrævende, fysiske aktiviteter, slår Julie Gullach Møller fast. Hun gjorde op med det, hun kalder erhvervssnobberiet og begyndte på mureruddannelsen.

#### **Skabt af noget særligt**

- Man skal være skabt af et særligt stof for at blive murer. Det er ikke for hvem som helst. Altså, hvis der dukker nogle unge op i fine nye hvide Nike-sko. Allerede dér er de ikke klædt ordentligt på til opgaven,

## Vi skal have flere håndværkere

### Hvordan får vi det?

## *Vi tager dem i lære*

Seks murerlærlinge har murermester Jimmy Jacobsen fra Køge pt. Senest tilkomne er Julie Gullach Møller. Hende tog han ind, fordi hun udstrålede gåpåmod, nysgerrighed og vilje til at lære. Og det er ikke af sur pligt, at Jimmy Jacobsen åbner døren for de unge. Det er, fordi han gerne vil give dem mulighed for at opdage, hvor meget livet som håndværker har i sig.

- Vi skal have flere håndværkere. Jeg brænder for at flere unge går den vej. Når de ikke ved, hvad de skal, siger jeg prøv og hør: Bliv håndværker. For det er fedt at være håndværker, fortæller Jimmy Jacobsen.

siger Julie Gullach Møller, som selv overvejede en karriere i militæret, inden hun gik murervejen.

### **Elevatorblikket**

Man skal ikke skue hunden på hårene. Men det var der flere murermestre, der gjorde, inden Julie Gullach Møller mødte Jimmy Jacobsen.

- Andre mestre har givet mig elevatorblikket og har spurgt mig: Du ved godt, at det er hårdt at være murer, ikke? Jo, det er jeg jo godt klar over. På den måde er jeg blevet mødt med fordomme, siger Julie Gullach Møller.

- Det, jeg har læst om andre kvindelige mures erfaringer, har heller ikke været så positivt, tilføjer hun. Det har ikke afskrækket hende, og nu har hun jo fået en modtagelse af sin nye mester, som tegner rigtigt godt.

### **Jeg var meget heldig**

Da murermester Jimmy Jacobsen første gang hilste på Julie Gullach Møller, så han noget andet end andre murermestre havde gjort. Han så et ungt menneske, som var meget ivrig efter at prøve sig selv af som murer.

- Jimmy kom bare forbi på skolen. Jeg var meget, meget heldig. Jeg har ikke været uden for en dør for at søge læreplads.

- Den åbenhed, Jimmy har mødt mig med, havde jeg slet ikke forventet. Han ser muligheder i mig, siger Julie Gullach Møller, der har været i to ugers praktik i Jimmy Jacobsen ApS.

- Han er også en empatisk fyr. Vi kneb begge en tåre, da uddannelseskontrakten var på plads. Så jeg har fået et godt førstehåndstryk.

Julie Gullach Møller er på plads i murerhallen i Køge.



# Nye lønsatser fra 1. marts 2022

## Overenskomst for murer- og murerarbejdsmandsarbejde

### Minimalløn og akkordafsvanstillæg: (Kr. pr. time)

Minimalløn.....	133,40
Akkordafsvanstillæg .....	20,00
I alt .....	153,40

### Værktøjsgodtgørelse:

Tillægges minimalløn og akkordregnskaberne	
Kr. pr. time .....	3,10

### Overarbejde:

Første 3 timer, 50% af minimalløn tillægges	
Kr. pr. time .....	66,70
Efterfølgende timer + lørdage, søndage og helligdage 100% af minimalløn tillægges	
Kr. pr. time .....	133,40

### Skurpenge:

Sats 1: Kr. pr. mand pr. dag .....	57,50
Sats 2: Kr. pr. mand pr. dag .....	90,00

### Kørselsgodtgørelse pr. 1. marts:

Fra og med den lønningsperiode hvori 1. marts falder	
Kr. pr. km .....	1,98

### Pension:

Arbejdstager.....	4,00%
Arbejdsgiver .....	8,15%
I alt.....	12,15%

### Søgnehelligdags- og feriefriidagsbetaling:

	12,90%
Forskudsudbetaling kr. pr. dag .....	1.300,00

### Ovmurerarbejde: (Kr. pr. time)

Minimalløn.....	133,40
Ovmurertillæg .....	66,25
Akkordafsvanstillæg .....	20,00
I alt.....	219,65

### Værkstøjspenge:

Kr. pr. time .....	3,10
--------------------	------

### Priskurantstillæg:

Murer- og murerarbejdsmandsarbejde .....	6,43%
--	-------

### Løn under sygdom og tilskadekomst:

Ved 3 mdr. anciennitet i virksomheden indenfor en tidsramme af 1½ år, betales der ved sygdom i indtil 4 uger og ved tilskadekomst i indtil 8 uger følgende:	
Kr. pr. time .....	154,50

### Barselsløn, løn under fædreorlov (2 uger) og barns 1. sygedag:

Kr. pr. time .....	154,50
Førældreorlov betales med fuld løn. (dog maks. 11 uger)	

### Elever:

Murere, stenhuggere og stukkatører (Kr. pr. time)	
1. lønperiode variabel .....	76,80
2. lønperiode (52 uger) .....	9,35
3. lønperiode (52 uger) .....	104,55
4. lønperiode (52 uger) .....	123,25

### Voksenelever:

Kr. pr. time.....	133,40
Særlig opsparing for elever .....	3,00%
(Udbetales med sidste løn i december)	

### Stenhuggere og stukkatører: (kr. pr. time)

Minimalløn.....	133,40
Faglært tillæg .....	35,00
I alt.....	168,40

Kørsel udenfor fast værksted i egen befordring for såvel hen som hjemkørsel fra den lønningsperiode hvori 1. marts falder

Kr. pr. km .....	3,51
------------------	------

